

Σεμινάριο με θέμα: Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες Δυσαναγνωσία-Δυσορθογραφία-Δυσαριθμησία

Εισαγωγή

Ο όρος «Μαθησιακές Δυσκολίες» είναι ένας όρος, ο οποίος διανύει περίοδο μεγάλης ανάπτυξης στις μέρες μας, κυρίως στο χώρο της εκπαίδευσης. Ο S. Kirk το 1962 ήταν ο πρώτος επιστήμονας, ο οποίος χρησιμοποίησε τον όρο. Από τότε μέχρι και σήμερα μεγάλος αριθμός επιστημόνων διαφορετικών ειδικοτήτων έχει ασχοληθεί με το θέμα των μαθησιακών δυσκολιών με στόχο την πιο σαφή και ξεκάθαρη εικόνα τους. Παρόλα αυτά, όμως, η ασυμφωνία των ερευνητών, η πολυπλοκότητα του θέματος, καθώς και τα ερωτηματικά των νέων επιστημόνων διατηρούν αμείωτο το ερευνητικό ενδιαφέρον.

Κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητο το εκπαιδευτικό σύστημα να κατανοήσει τις ανάγκες των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω σφαιρικών επιμορφώσεων και με γνώσης ειδικών χειρισμών, που να μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή στην τάξη, αλλά και στο σπίτι. Χρειάζεται, αρχικά, να ξεκαθαριστεί ότι οι Μαθησιακές Δυσκολίες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, στις Γενικές Μαθησιακές και στις Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες. Οι έννοιες των ειδικών μαθησιακών (Δυσλεξία-Δυσαναγνωσία –Δυσορθογραφία -Δυσαριθμησία) κυριαρχούν στο πεδίο της σχολικής και εκπαιδευτικής ψυχολογίας και μοιάζουν «αδικοιολόγητες», καθώς δεν αναμένονται από τους γονείς και τους δασκάλους. Αν και η δυσλεξία θεωρείται η πλέον διαδεδομένη κατηγορία των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών, είναι σημαντικό να παρουσιαστούν και οι υπόλοιπες κατηγορίες.

Στόχος, λοιπόν, του σημερινού σεμιναρίου είναι η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα προβλήματα, που αντιμετωπίζει ένα παιδί με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες στο σχολικό του περιβάλλον. Πρώτα απ' όλα θα δοθούν ορισμοί για τις μαθησιακές δυσκολίες και για τις ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Στη συνέχεια θα γίνει μία σύντομη αναφορά στα χαρακτηριστικά των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών στο Νηπιαγωγείο, στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο. Θα τονιστεί η σπουδαιότητα της έγκαιρης διάγνωσης/αξιολόγησης των μαθησιακών δυσκολιών και η απαιτούμενη διαδικασία για την αντιμετώπισή τους. Τέλος θα δοθεί έμφαση στην ψυχοπαιδαγωγική παρέμβαση με στόχο τη σφαιρική ενημέρωση των γονέων και των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων και όλων των ειδικοτήτων.

Ορισμοί

Τα τελευταία χρόνια οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων στρέφουν όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον τους σε θέματα μαθησιακών δυσκολιών. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι στον εκπαιδευτικό χώρο εμφανίζονται οι «Σχολικές Δυσκολίες». Οι δυσκολίες δηλαδή που αφορούν στη μάθηση και στη συμπεριφορά του μαθητή (Τζουριάδου, Μπάρμπας & Κασσώτη, χ.χ.)

Σύμφωνα με την παιδαγωγικοκεντρική προσέγγιση, ο Kirk (1962) υποστήριξε ότι τα παιδιά παρουσιάζουν διαταραχή, που αφορά στην κατανόηση, στη σκέψη, στο λόγο, στην ανάγνωση, στη γραφή, στην ορθογραφία ή στην αριθμητική (Τζουριάδου, Μπάρμπας, Κασσώτη, χχ). Αντίστοιχα στην ιατροκεντρική προσέγγιση, η Bannatyne (1971) διατύπωσε, πως, αν και έχουν επαρκή νοητική ικανότητα, παρουσιάζουν ορισμένες ανεπάρκειες στην αντίληψη, στην ολοκλήρωση και στην έκφραση (Τζουριάδου, Μπάρμπας & Κασσώτη, χχ). Ο Hammil (1990), τέλος, διατύπωσε ότι ο μαθητής παρουσιάζει μια ανομοιογενή ομάδα διαταραχών στην πρόσκτηση και χρήση ικανοτήτων ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής, συλλογισμού ή μαθηματικής ικανότητας (Παντελιάδου & Μπότσας, 2007).

Δυσλεξία

- Δυσκολία στην επεξεργασία του γραπτού λόγου και στην ανάγνωση.
- Δυσλειτουργία που έχει νευρολογική και συχνά κληρονομική βάση και η οποία συνδέεται με την κατάκτηση και την επεξεργασία της γλώσσας.
- Εκδηλώνεται ως δυσκολία στην πρόσληψη και έκφραση της γλώσσας στην ανάγνωση, στη γραφή, στην ορθογραφία και μερικές φορές στην αριθμητική. (Orton Dyslexia Society, 1994)

Δυσαναγνωσία

- Αναγνωστική ανεπάρκεια.
- Η επίδοση στην ανάγνωση είναι πολύ χαμηλή με αλλοιώσεις και λάθη στην κατανόηση (Τρίγκα-Μερτίκα, 2010).
- Δυσκολεύονται στο στάδιο της αποκωδικοποίησης (Τρίγκα-Μερτίκα, 2010).

Δυσορθογραφία

- Δυσκολία γραφής της λέξης, της πρότασης και της παραγράφου (Τρίγκα-Μερτίκα, 2010).
- Οι δυσκολίες εδώ μπορούν να εκφραστούν με σύγχυση γραμμάτων, αντιμεταθέσεων, παρατονισμού, παράλειψη γραμμάτων (Τρίγκα-Μερτίκα, 2010).

Δυσαριθμησία

- Μαθηματική ικανότητα σημαντικά χαμηλότερη από την αναμενόμενη.
- Κύριο γνώρισμα των παιδιών είναι η δυσκολία στην ανάπτυξη αριθμητικής σκέψης με συνέπεια το λανθασμένο υπολογισμό αριθμητικών πράξεων (Τρίγκα-Μερτίκα, 2010).

Αξιολόγηση

Πολύ σημαντικός είναι ο ρόλος της Ιατροπαιδαγωγικής υπηρεσίας (ΚΕΔΔΥ). Εκεί υπάρχει μια διεπιστημονική ομάδα, η οποία με το πέρας της εξέτασης συντάσσει μια έκθεση (Καουκούλα, 2010). Η αξιολόγηση έχει ως στόχο τον εντοπισμό των ικανοτήτων του παιδιού. Ειδικότερα, έχει ως στόχο να εντοπίσει τις ικανότητες, που συνδέονται με τις ικανότητες της Ανάγνωσης και της Ορθογραφίας.

Ενδεικτικά Χαρακτηριστικά

Τα παιδιά με Δυσλεξία κάνουν λάθη με γράμματα, λάθη με συλλαβές και λάθη με λέξεις. Κάνουν λάθη στη χρήση των σωστών γραμματικών τύπων. Διαβάζουν κομπιαστά. Δυσκολεύονται στην κατανόηση γραπτού και προφορικού λόγου. Τα παιδιά με Δυσαναγνωσία αργούν να μάθουν το μηχανισμό ανάγνωσης. Διαβάζουν συλλαβιστά και έχουν μειωμένη δυνατότητα κατανόησης κειμένου. Διαβάζουν χωρίς χρώμα και δεν τηρούν τους κανόνες των σημείων στίξης. Μαντεύουν λέξεις παρασυρόμενοι από γνωστή συλλαβή και παρατονίζουν (Τρίγκα-Μερτίκα, 2010). Τα παιδιά με Δυσορθογραφία παραλείπουν ή επαναλαμβάνουν γράμματα και συλλαβές. Δεν χρησιμοποιούν τόνους και δεν αφήνουν αποστάσεις μεταξύ των λέξεων. Δυσκολεύονται στην τήρηση συντακτικών κανόνων, δεν τηρούν γραμματικούς κανόνες και γράφουν μικρές εκθέσεις. Κάνουν ορθογραφικά λάθη σε λέξεις, που έχουν ήδη διδαχθεί και τα γραπτά τους είναι με μουτζούρες (Αναστασίου, 1998,2010). Τα παιδιά με Δυσαριθμησία έχουν κακή επίδοση στα μαθηματικά. Αδυνατούν να κατανοήσουν μαθηματικές έννοιες και δεν μπορούν να κάνουν νοερά πράξεις. Επίσης δυσκολεύονται στην απομνημόνευση και στην ανάκληση (Θεοδωρόπουλος, 2013).

Ενδεικτικές στρατηγικές

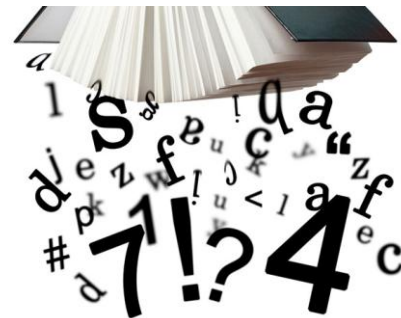
Ανάγνωση

- 1.Εξάσκηση της φωνολογικής ενημερότητας, π.χ. βρες λέξεις, που αρχίζουν από Κκ
- 2.Δημιουργία καρτών
- 3.Χρήση της φωνημικής-συλλαβικής μεθόδου
- 4.Σχηματισμός συλλαβών, π.χ. πα-πε-πι απ-επ-ιπ
- 5.Ανάγνωση ψευδολέξεων, π.χ. μασε, ρασε
- 6.Καλλιέργεια της αναγνωστικής ευχέρειας
- 7.Ανάγνωση κειμένου που είναι γραμμένο σε κάρτες με ανακατεμένες παραγράφους και τοποθέτησή τους με λογική σειρά.
- 8.Ανάγνωση με συνεργάτη-συμμαθητή

<http://esxoleio.weebly.com/>

Ορθογραφία

1. Πολυαισθητηριακή διδασκαλία γραμμάτων
2. Διδασκαλία συλλαβής σαν ολότητα π.χ. βα και όχι β & α = βα
3. Αντιγραφή προτάσεων με απλές δισύλλαβες λέξεις π.χ. Μαμά πάρε το μέλι.
4. Γραφή με υπαγόρευση των παραπάνω προτάσεων με τις απλές δισύλλαβες λέξεις.
5. Δημιουργία καρτελών με εικονογραφημένες λέξεις (μέθοδος Μαυρομάτη)
6. Δημιουργία καταλόγων με ομοδοποιημένες λέξεις κατά κατηγορία: π.χ. ρήματα σε – ώνω
7. Χρήση χρωματιστού μολυβιού στην αρχή της πρότασης

<http://esxoleio.weebly.com/>

Μαθηματικά

1. Πολυαισθητηριακή διδασκαλία
2. Περιορισμένος αριθμός των όρων που διδάσκουμε
3. Λεξικά μαθηματικών όρων
4. Απλούστευση της διατύπωσης προβλημάτων
5. Καθοδήγηση στη διαδικασία επίλυσης ενός προβλήματος
6. Δημιουργία καρτελών

<http://esxoleio.weebly.com/>

Εκπαιδευτικοί

Χρειάζεται να κατανοούμε τις δυσκολίες των μαθητών και να μην τους χαρακτηρίζουμε ως «τεμπέληδες». Η συνεργασία μας με τους γονείς είναι απαραίτητη και βοηθητική. Χρειάζεται να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να εκφράζονται και να τους δίνουμε το χρόνο, που χρειάζονται για να σκεφτούν και να απαντήσουν. Τέλος, η σαφής στοχοθεσία και η πολυαισθητηριακή διδασκαλία είναι άκρως βοηθητικές. (Θεοδωρόπουλος, 2013).

Γονείς

Αποδεχτείτε τις δυσκολίες του παιδιού και εστιάστε στα θετικά σημεία. Προβάλλετε ρεαλιστικές απαιτήσεις και μη μένετε στις αποτυχίες του. Δε χρειάζεται να υπερπροστατεύετε το παιδί και είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει συνεργασία με τον εκπαιδευτικό, που έχει αναλάβει το παιδί. (Παντελιάδου & Μπότσας, 2007).

Άρθρα – Χρήσιμοι Σύνδεσμοι

Αναστασίου, Δ. (1998). *Δυσλεξία θεωρία και έρευνα, όψεις πρακτικής*. Τόμος 1. Αθήνα: Άτραπος.
Θεοδωρόπουλος, Π. Λ. (χ.χ.). *Παιδαγωγική αντιμετώπιση δυσλεξικών μαθητών*. Ανακτήθηκε 6 Ιουνίου 2015 από <http://www.inarcadia.gr/news/arthra/ekpaid/theodor-dyslexia.pdf>.

Καυκούλα, Ε. (2010). Ψυχοπαιδαγωγική αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών. Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω», 7-9.

Μαυρομάτη, Δ. (2004). *Δυσλεξία. Φύση του προβλήματος και αντιμετώπιση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μπότσας, Γ. και Παντελιάδου, Σ. (2007). Ορισμός και Περιεχόμενο των Μαθησιακών Δυσκολιών, στο Σ. Παντελιάδου και Γ. Μπότσας (επιμ.)

Παντελιάδου Σ. & Μπότσας Γ. (2007). *Μαθησιακές Δυσκολίες: Βασικές έννοιες και χαρακτηριστικά*. Βόλος: Γράφημα
Τζουριάδου, Μ., Μπάμπας, Γ. & Κασσώτη, Ο. (χ.χ.). *Μαθησιακές δυσκολίες. Γνωστικές προσεγγίσεις*. Ανακτήθηκε 28 Ιουλίου 2015 από <http://www.kairosnet.gr/joomla/docs/mathisiakes-tzouriadou-barbas.pdf>

Τούντα, Π. (2000). *Μαθησιακές δυσκολίες. Θέματα Ειδικής Αγωγής*, 8. Αθήνα: Π.Ε.Σ.Ε.Α.

Τρίγκα – Μερτίκα, Ε. Δ. (2010). *Μαθησιακές δυσκολίες. γενικές και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες – δυσλεξία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Φλωράτου, Μ.-Μ. (2009). *Μαθησιακές δυσκολίες κα όχι τεμπελιά. Διδακτικά προγράμματα για την αντιμετώπιση προβλημάτων στο σχολείο και στο σπίτι*. Αθήνα: Εκδόσεις ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ιστοσελίδες

dyslexia_booklet.pdf, dyslexiaathome.blogspot.gr
<http://esxoleio.weebly.com/>, <http://www.my-family.gr/>

Case studies-Μελέτες περιπτώσεων

Πρακτική Άσκηση 1

«Ο Δημήτρης τσάκωσε τον κλέφτη. Ήταν πολύ περήφανος γι' αυτό. Δε σταμάτησε λεπτό να διηγείται στα παιδιά το κατόρθωμά του. Κι εκείνα τον θαύμαζαν. Μπαίνοντας στην τάξη δοκίμασαν μια μεγάλη έκπληξη. Ο Δημήτρης, μπροστά στο δάσκαλο, ρώτησε: Ξέρετε, παιδιά ποιός ήταν ο κλέφτης; Όχι; Ακούστε και θα γελάσετε. Ήταν ένας κεραμιδόγατος. Τον έπιασα, όταν προσπαθούσε να αρπάξει ένα βρώμικο ψαροκόκαλο από κάποιο σκουπιδοτενεκέ. Έγινε τέτοια αναστάτωση στην τάξη, που δεν περιγράφεται».

Το κείμενο αυτό δόθηκε σε ένα μαθητή Γ' Δημοτικού για να αξιολογηθεί στην ανάγνωση... Το κείμενο το διάβασε κάπως έτσι...

«Ο Δημήτρης στακώνεται τον κλέφτη. Ήταν πολύ περήφανος γι αυτό. Δε σταμάτησε λε-λεπτό να διηγήζεται τα παιδιά το κατό-κατόρθωμα του. Και εκείνα του τον θαύμαζαν. Μπαίνοντας στην τάξη δοκίμασαν μια μεγάλη έκληψη. Ο Δημήτρης προστά στο δάσκαλο, ρώτησε: Ξέρετε, παιδιά ποιός ήταν ο κλέφτης; Όχι; Ακούτε και θα γελάσετε. Ήταν ένας κεραμιδόδατος. Τον έπιασα όταν προσπαθούσε να εσπράξει έναν βρώμικο ψαρο-ψαροκόκαλο απο κάποιο σκουπι-σκουπιζοτενεκέ. Έγινε ετέτοια αναστατωση στ-στην τάξη που δεν περιγράφεται».

[http://www.my-](http://www.my-family.gr/)

[family.gr/%CE%B4%CF%85%CF%83%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%AF%CE%B1/](http://www.my-family.gr/)

- 1) Αν ήσαστε εκπαιδευτικός ή θεραπευτής, με ποιο τρόπο θα λειτουργούσατε για να βοηθήσετε και να ενθαρρύνετε το μαθητή της Γ' Δημοτικού ώστε να βελτιώσει την ανάγνωσή του;
- 2) Αν ήσαστε γονιός, με ποιο τρόπο θα λειτουργούσατε για να βοηθήσετε και να ενθαρρύνετε το μαθητή της Γ' Δημοτικού ώστε να βελτιώσει την ανάγνωσή του;

Πρακτική Άσκηση 2

Η Α. είναι μαθήτρια Δ' Δημοτικού. Είναι πολύ συνεργάσιμη και της αρέσει το σχολείο. Πα'όλες όμως τις προσπάθειές της, η Α. παρουσιάζει δυσκολίες στο μάθημα της Γλώσσας και πιο συγκεκριμένα, στην ορθογραφία... Διαβάζει πάρα πολύ τη θεωρία και τους κανόνες ορθογραφίας, αλλά δεν μπορεί να εφαρμόσει τους κανόνες και τη θεωρία, που διαβάζει, στην πράξη. Το γεγονός αυτό τη στενοχωρεί, την απογοητεύει και την αποθαρρύνει, με αποτέλεσμα να απομονώνεται και να μη χαίρεται το σχολείο.

- 1) Αν ήσαστε εκπαιδευτικός ή θεραπευτής, με ποιο τρόπο θα λειτουργούσατε για να βοηθήσετε και να ενθαρρύνετε τη μαθήτρια της Δ' Δημοτικού ώστε να βελτιώσει την ορθογραφία της;
- 2) Αν ήσαστε γονιός, με ποιο τρόπο θα λειτουργούσατε για να βοηθήσετε και να ενθαρρύνετε τη μαθήτρια της Δ' Δημοτικού ώστε να βελτιώσει την ορθογραφία της;